

روایتے از زندگی و زمانہ آیت اللہ

اکبر ہاشم رفسنجانے

انتشارات سایان

روایتی از زندگی و زمانه آیت الله اکبر هاشمی رفسنجانی

نویسنده و مدیر محتوایی: جعفر شیرعلی نیا

مدیر هنری: سلمان رئیس عبداللہی

همکاران تحقیق: حمید بهاری، حسین پارسا، پردیا پاک سرشت

ویراستار: مرتضی عربی

تایپ و ویرایش: محمد لوری آبکنار

نمایه سازی: فاطمه میرزایی یزنی

صفحه آرایی: محمد محمدی

ناشر: سایان

لینوگرافی: اطلس چاپ (سید اسماعیل حسینی، یوسف حرمتی)

چاپ: ستاره سبز (هادی قاسمی، محمد ساعتی، احمد بیرنگ، آرمان زیرک)

صحافی: نمونه (ناصر علی پوریان)

نوبت چاپ: اول- ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰۰

قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان

مراکز بخش: ۱- انتشارات سایان، تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، بن بست فاتحی داریان،

پلاک شش، واحد دو، تلفن: ۶۶۴۰۹۸۸۵، ۶۶۴۰۹۵۵۸، ۶۶۹۷۷۸۲۵

۲- موسسه گسترش فرهنگ و مطالعات، خیابان دماوند، خیابان سازمان آب، خیابان چهارم غربی،

پلاک ۲۸، ۷۷۲۵۴۱۰۵، www.gbook.ir

موبسائی که تصاویر استفاده شده در کتاب از آن ها خریداری یا تهیه شده است:

(نام عکاسان در انتهای کتاب و در قسمت نمایه عکاس ذکر شده است)

روابط عمومی مجمع تشخیص مصلحت نظام

دفتر نشر معارف انقلاب

خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران (ایرنا)

روزنامه جمهوری اسلامی

انجمن عکاسان انقلاب و دفاع مقدس (با تشکر از حسین بهرامی، سید عباس میرهاشمی، محمود

یدرقر، فرهاد سلیمانی، سعید صادقی، علی فریدونی، بهرام محمدی فرد)

موسسه اطلاعات (با تشکر از بهروز طیرانی و خانم فراهانی)

موسسه همشهری، موسسه جام جم

موسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی (حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه ای)

موسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران

کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی

موزه عبرت ایران

خبرگزاری آسوشیتد پرس، خبرگزاری فارس، خبرگزاری ایسنا

سایت وارثون (با تشکر از محسن رنگین کمان)

محمدرضا کائینی

در رشت شخصی ارزشمند عکاسانی که اسامی آنها در قسمت نمایه عکاسان ثبت شده است.

سرشناسه: شیرعلی نیا، جعفر، ۱۳۵۷

عنوان و نام پدیدآور: روایتی از زندگی و زمانه آیت الله اکبر هاشمی رفسنجانی / نویسنده و مدیر

محتوایی: جعفر شیرعلی نیا؛ مدیر هنری: سلمان رئیس عبداللہی

موضوعات: تهران: نشر سایان، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۱۰۰ ص: مصور (بخشی رنگی)، جدول (بخشی رنگی)، نمودار (بخشی

رنگی)؛ ۲۲ × ۲۹ سم.

شابک: ۹۷۸۶۰۰۸۳۶۹۰۶۹

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: واژه نامه.

یادداشت: کتابنامه.

یادداشت: نمایه.

موضوع: هاشمی رفسنجانی، اکبر، ۱۳۱۳ - سرگذشتنامه

موضوع: سیاستمداران ایرانی - قرن ۱۴ - سرگذشتنامه

رده بندی کنگره: ۹۱۳۹۵/ش۹۱۷۱۰/DSR

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۴۲۰۹۲

شماره کتابشناسی ملی: ۴۲۱۳۷۸۱

© کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات سایان محفوظ است. هیچ شخص حقیقی و حقوقی حق چاپ و تکثیر این اثر را به هر شکل و صورت اعم از فتوکپی و چاپ کلی و جزئی و همچنین برداشت کلی و جزئی بدون اجازه رسمی و کتبی از ناشر را ندارد. متخلفین به موجب بند ۵ ماده ۲ قانون حمایت از ناشرین تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

هرگونه نظر، انتقاد و پیشنهاد خود در مورد این کتاب و سایر آثار انتشارات سایان را به این آدرس ارسال نمایند: afh128@yahoo.com

✧ تصمیم بهاری

بهار ۱۳۹۱ به همراه مدیر انتشارات سایان تصمیم گرفتیم در ادامه‌ی مجموعه دایرةالمعارف‌های مصور، کتابی درباره‌ی زندگی و زمانه آیت‌الله هاشمی رفسنجانی منتشر کنیم. از نگاه بیرونی جایگاه هاشمی در آن ایام نسبتی با جایگاه امروزش نداشت. محمود احمدی‌نژاد بر سر کار بود که از هیچ تلاشی برای انزوای بیشتر او فروگذار نمی‌کرد. مجلس در اختیار اصول‌گرایانی بود که برخی از آنان هاشمی را از سران فتنه می‌دانستند و هیچ‌کدام از جایگاهایی را که در اختیار هاشمی رفسنجانی بود بر نمی‌تابیدند. با حاشیه‌سازی‌های فراوان مانع ادامه ریاست او بر مجلس خبرگان رهبری شده بودند. چند سالی بود که خطبه‌هایش در نمازجمعه قطع شده بود و او را که تا سال ۸۰ تنها خطبه‌خوان روز قدس بود از این جایگاه نیز کنار گذاشته به دیدن فرزندش مهدی در حال محاکمه بود و تلویزیور باره تصویر آیت‌الله را در کنار موسوی، کروبی و خاتمی در ردیف فتنه‌گاران تبلیغ می‌کرد. از سوی دیگر ما در حال نهایی‌سازی کتاب درباره‌ی زندگی و زمانه آیت‌الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب بودیم. به نظر بسیاری حساس‌ترین کتاب تاریخ جمهوری اسلامی است. چرا که حساس‌ترین جایگاه در نظام جمهوری اسلامی می‌پردازد.

در این شرایط پرداختن به زندگی‌های مبارک من، ناشر چندان منطقی به نظر نمی‌رسید. ناشر به معنای دقیق کلمه، خصوصی فعالیت می‌کند و ورود به این موضوع می‌توانست درد بسیاری برای او ایجاد کند. حتی در آن شرایط که همه یز علییه هاشمی بود تصور مجوز نگرفتن کتابی درباره‌ی او چندان دور از ذهن نبود. در یک جریان خصوصی توقف یک پروژه‌ی پر هزینه می‌تواند مشکلات جبران‌ناپذیری ایجاد کند. برخی دوستان و مشاوران دلسوز معتقد بودند ورود به این حوزه ممکن است مراحل سخت مجوز گرفتن برای کتاب زندگی رهبری را نیز به یک مسیر غیر ممکن تبدیل کند.

من نیز به‌عنوان نویسنده کار خود را از تاریخ جنگ آغاز کرده بودم و با انتشار کتاب‌هایی پیرامون جنگ و زندگی امام خمینی، نویسنده‌ای انقلابی و مذهبی شناخته می‌شدم که آن زمان بسیاری از دوستانم هاشمی را تا حد یک ضدانقلاب محاکمه می‌کردند. دوستان پخته و پیرمردی هم داشته و دارم که نگاهشان بسیار عمیق‌تر بود و تجربه‌های پرفراز و فرود سال‌های جمهوری اسلامی به آنان آموخته بود که نباید به آدم‌ها سیاه و سفید نگاه کرد و بر اساس شنیده‌ها حکم داد. بسیاری از آن‌ها نیز هرچند پرداختن به زندگی هاشمی را مناسب راهی که من در آن قرار گرفته‌ام می‌دانستند اما توصیه می‌کردند که شرایط را در نظر بگیرم و قدری با تأخیر به این موضوع بپردازم. ورود من به این عرصه شاید به معنای از دست دادن بسیاری از دوستان، دوستی‌ها و تغییر نگاه مسئولانی می‌شد که مرا می‌شناختند و شاید زمینه‌ساز دردسرهای فراوانی در ادامه مسیر.

اما این معادله ضلع سومی هم داشت و آن مردمی که در این

سال‌های کم‌رونق نشر و انتشارات رونقی به بازار کتاب‌های ما داده بودند که توانستیم سرپا بمانیم. هرچند بسیاری گمان می‌کنند کتاب‌های تاریخ جنگ و زندگی امام خمینی به واسطه خرید نهادهای امروز به چاپ پنجم رسیده است اما خود می‌دانستیم که حداقل دو سوم این فروش‌ها مردمی و در کتاب‌فروشی‌ها بوده است. هربار که ایمیلی از گوشه‌کنار کشور و خارج از کشور به دستمان می‌رسید دلگرم‌تر شده‌ایم که مردم ما را باور کرده‌اند؛ به‌ویژه صداقت و انصاف نهفته در کتاب‌ها را. کتاب هاشمی در آن شرایط خریداری دولتی نداشت و امروز نیز بسیاری از نهادهایی که کتاب می‌خرند بعید است کتاب هاشمی را بخرند. انتشار کتاب هاشمی می‌توانست روی فروش کتاب‌های دیگر به‌ویژه کتاب رهبری که به‌طور طبیعی موردقبال برخی نهادهای بود، تأثیر منفی بگذارد؛ چه‌بسا آگاهی از در دست اقدام بودن این کتاب چنین کرد و امروز کتاب رهبری نیز بر دوش خریدهای مردمی پیش می‌رود. شرح جذاب و گاه دردناک این ماجرا را به زمانی دیگر موکول می‌کنم.

مردمی که از آن سخن می‌گویم غالباً فارغ از دسته‌بندی‌های سیاسی روزمره هستند و البته ذهن شفاهی بسیاری از آن‌ها اغلب تصویری از وقایع تاریخی دارد که با تصویر اهل مطالعه فاصله‌ی فراوانی دارد چرا که آن‌ها غالباً روایت ماجراهای تاریخی را از زبان اهالی سیاست و رقابت سیاسی شنیده‌اند یا از پشت عینک سیاست‌زده صداوسیما و وطن و یا تلویزیون‌های ضدایرانی خارج از وطن. هاشمی رفسنجانی از کسانی است که روایت زندگی و زمانه‌ی او گرفتار حواشی بسیاری بوده است و مردم در دوره‌های مختلف روایت‌های فراوان و بسیار متضادی از او شنیده‌اند. روایت گروه‌های چپ و مجاهدین خلق در سال‌های ۵۷ تا ۶۰ که روایتی از روی دشمنی و در جهت حذف او بوده است، روایت سال‌های ۶۰ تا ۷۶ که روایتی مهربانانه با هاشمی است که او را نزدیک‌ترین یار دو رهبر انقلاب اسلامی نشنیده‌اند. مردمی یگانه. روایت سوم که همچون روایت دوم، سال‌های ۷۶ تا ۸۰، روایتی است که هاشمی را سرچشمه‌ی بسیاری از مشکلات کشور معرفی می‌کند. هشت سال روایتگر این دوران جناح‌های اصلاح‌طلبان هستند و هشت سال نیز اصول‌گرایان و جناح راست. عجیب آن که ۱۶ سال فشار، انتقاد و تخریب منجر به حذف هاشمی نشد؛ درحالی که بسیاری تحمل چند ماهش را نداشتند. همین یک ویژگی کافی است تا شناختش ضروری شود. اما او کیست؟

✧ آب شور پسته‌ی شیرین

اکبر هاشمی رفسنجانی متولد روستای بهرمان از منطقه نوق رفسنجان در استان کرمان است؛ متولد کویر. نوق زمین و آبی شور دارد. در خاطرات هاشمی اشاره شده که وزرای کشاورزی پس از آزمایش آب و شناسایی زمین منطقه آن را نامناسب و غیرقابل کشت تشخیص داده‌اند اما اهالی نوق از همین زمین پسته‌ای مرغوب می‌گیرند و جالب‌هایی آباد دارند و اغلب از کشاورزی روزگار می‌گذرانند. زندگی اکبر هاشمی رویش‌های

کویری زیادی دارد؛ رویش‌هایی در حوزه فرهنگ، سیاست، مبارزه و حتی ساخت‌وساز خانه در پیش از انقلاب.

می‌گویند شانس در خانه آدم‌های سخت‌کوش را بیشتر می‌زند و این شاید پاداش سخت‌کوشی باشد و عنوان شانس برای آن مناسب نباشد. وقتی در نوجوانی اکبر از روستا به شهر قم می‌آید سه سال حتی ایام تعطیل را به درس حوزه مشغول می‌شود و از قم خارج نمی‌شود. در این مقطع یکی از بزرگ‌ترین اتفاقات زندگی‌اش رقم می‌خورد؛ همسایگی با حاج آقا روح‌الله خمینی، در همان ابتدای طلبگی. پیوندی که برقرار می‌ماند با حاج آقا روح‌الله، آیت‌الله خمینی و سپس امام خمینی.

اولین فعالیت گسترده‌اش فرهنگی و ملی بود. انتشار یکی از پرتیراژترین نشریات آن روزگار با دست خالی که هزینه‌اش از پیش فروشش تامین می‌شد؛ یکی دیگر از پسته‌های شیرینی بود که او و دوستانش در زمین شور کشت کردند؛ نشریه‌ای که مقالاتی از علامه طباطبایی، استا، مطهر، مهندس بازرگان، بهشتی و ... داشت.

دفترچه‌ای که برای پیش‌فروش شد در سراسر کشور از اسم و آدرس فعالان علاقه‌مند داشت در آغاز نهضت آیت‌الله خمینی برای انتشار سخنان او در سراسر کشور به کار آمد و کمی جوان از همان ابتدا نقشی محوری در مبارزه پیدا کرد. بوار این را شانس شیخ اکبر نامید؟

علاقه‌اش به تحقیق منجر به انتشار دو کتاب مشهور در دهه ۱۳۴۰ شد یکی ترجمه‌ای از کتابی درباره فلسطین که مقدمه مشهوری بر آن نوشت و دیگری کتابی درباره امیرکبیر. هر دو کتاب نام او را در میان دانشگاهیان و روشنفکران نیز مطرح کرد و البته ساواک نیز به نام هاشمی حساس شد.

حساسیت ساواک و بی‌پروایی در نقد حکومت، او را همنشین زندان‌ها و شکنجه‌های سخت قرار داد. اولین بار که طلبه‌ای ۲۴ ساله بود در منبری در همدان نقدی به حکومت کرد که بازداشتی کوتاه در سال ۱۳۳۷ برایش رقم زد؛ چند سال مانده به آغاز نهضت آیت‌الله خمینی. دومین بازداشتش که به زندان و شکنجه‌های تا حد مرگ منجر شد سال ۱۳۴۳ در حاشیه پرونده ترور حسنعلی منصور بود.

زندان‌های گاه‌وبیگاه و دست‌تنگی‌های روزهای مبارزه او را از حرکت باز نداشت. وقتی تنگنای مالی مبارزان شدید شد هاشمی حتی از ساخت‌وساز خانه دریغ نکرد و به زندگی خود و دیگران رونق داد. از مبارزان مسلح سازمان مجاهدین خلق تا روحانیون با او در ارتباط بودند و او به آن‌ها کمک می‌کرد. گاه صدها ساعت یک نفر را پیش‌خرد می‌کرد و پولی می‌داد تا در نهج‌البلاغه یا قرآن تحقیق کند.

از تفاوت‌های اساسی او و بسیاری از مبارزان و هم‌لباسان در پیش از انقلاب، سفرش به دور دنیا است. در سال‌های ۵۳ و ۵۴، در اروپا به بلژیک، فرانسه، انگلستان، آلمان ... در آسیا به ژاپن، ترکیه، سوریه، لبنان، پاکستان و عراق رفت و بیست ایالت آمریکا را نیز از نزدیک دید.

پس از بازگشت از سفرهای دور دنیا بازداشت شد. یکی از کارهای هاشمی در دوران زندان حفظ قرآن بود و در چند بازداشت ۲۵ جزء قرآن را حفظ کرد. در زندان سال ۵۴ با توجه به مدارک و اتهام‌هایی که به او تفهیم شده بود دریافت مدت طولانی در حبس خواهد بود. بهترین کاری که به ذهنش رسید کاری قرآنی بود که مدت‌ها طرحش را در ذهن داشت؛ دایرةالمعارفی قرآنی که نوعی کلید استفاده موضوعی از قرآن بود. در همان زندان کمیته مشترک بدون همراه داشتن قرآن و دفترچه یادداشت کارش را آغاز کرد؛ «از حافظه‌ام یاری جست، زیرا آن روزها بیشتر آیات قرآن را با لفظ و ترتیب در ذهن داشتم». در ذهن تحلیل می‌کرد و در ذهن می‌نوشت؛ حدود یک ماه. پس از بازجویی و رفتن به بند عمومی، هم قرآن رسید هم دفترچه یادداشت. ابتدا ذهن‌نویسته‌ها را پیاده کرد و بعد کار را ادامه داد. این فیش‌های روزهای غربت بعدها با همکاری محققانی دیگر تبدیل به ۲۰ جلد تفسیر راه‌نما و ۳۳ جلد فرهنگ قرآن شد.

اگر امروز هاشمی پس از ۱۶ سال از شوره‌زار تخریب‌های فراوان عبور کرده و در سال‌های ۹۲ تا ۹۴ تأثیرگذارترین چهره انتخابات‌های ریاست‌جمهوری، مجلس و خبرگان می‌شود ریشه در این سابقه دارد. می‌توان هاشمی را دوست داشت یا نداشت، با عقاید و فکرش همراه بود یا نبود اما سخت است از کنار زندگی او بی‌تفاوت گذشت و نمی‌توان به این همه سخت‌کوشی احترام نگذاشت.

دوره ایمن کتاب

در دهه ۱۳۸۰ تری روزانه هاشمی را به دقت برای نگارش کتاب‌هایم پیرامون جنگ خوانده بودم و در حواشی تحقیق‌های جنگی فیش‌های بسیاری از خاطرات و مصاحبه‌های او پیرامون موضوعات مربوط به شسته بودم. این کار پیشینی زمینه‌ساز سرعت در تحقیق و جمع‌شدن و با تیم تحقیق این کار آقایان حمید بهاری، حسین پاک‌سرشت تحقیق بیشتر را سامان دادم. نکته شکفتن در راحل تحقیق حجم فراوان مصاحبه‌های هاشمی بود که اغلب در نگاه‌نقدانه انجام شده بود. به جرات می‌توان گفت که در تابستان ایران هیچ مقام مسئولی تا این حد پاسخگوی عملکردش نبوده است حتی آنان که مدعی پاسخگویی بوده‌اند. طیف‌های متنوع با سلاقی گوناگون در برابر هاشمی نشستند و با او گفتگو کرده‌اند؛ اغلب صریح پرسیده و صریح نیز پاسخ شنیده‌اند که تاکنون چندین جلد کتاب حاصل این گفتگوها بوده است. در میان این کتاب‌ها از کتاب بی‌پرده با هاشمی که حاصل مصاحبه نقدانه روزنامه کیهان با اوست وجود دارد تا کتاب هاشمی بدون روتوش که حاصل گفتگوی نقدانه صادق زیباکلام از وادی اصلاح‌طلبان است. مصاحبه‌های بسیاری نیز در مرکز اسناد و مدارک هاشمی رفسنجانی وجود دارد که هنوز منتشر نشده. علاوه بر آن یادداشت‌های روزانه هاشمی و کتاب‌های فراوانی که له یا علیه هاشمی نوشته شده و کتاب‌هایی که خود او نوشته است

منابعی بسیار مناسب برای شناختش بود. تحقیق اولیه این کار یک سال طول کشید و در بهار ۹۲ شروع به تجميع تحقیق‌ها و ارزیابی آن‌ها برای نگارش کتاب کردم و در زمستان ۹۳ با توجه به تحقیقات انجام‌شده و خلاءهای مشخص‌شده تقاضای مصاحبه از آیت‌الله هاشمی رفسنجانی کردم. با همراهی برادر بزرگوار دکتر غلامعلی رجایی و پس از آن آقای رضا سلیمانی و عماد هاشمی زمینه‌ی این مصاحبه‌ها فراهم شد. مصاحبه‌هایی که سه ساعت بود اما به دلیل تحقیق پیشینی و پرسیدن از نقطه‌های خالی بیشتر از ده‌ها ساعت مصاحبه‌ی بدون تحقیق اولیه به کار آمد و اغلب بخش‌های مصاحبه نکات جدید و ناگفته‌ای داشت که به اعتبار تحقیق افزود.

تا آن روز تنها فهرست اولیه‌ای را که تهیه کرده بودیم برای آقای هاشمی فرستاده بودم به همراه کتاب‌های جنگ و امام خمینی که مورد توجه^۱ شان قرار گرفته بود. آیت‌الله خواست صریح بپرسم و صریح^۲ م پاسخ داد.

❑ چرا کتاب خوبی شد - است

آخرین روزهای تابستان ۹۴ من متن کتاب به پایان رسید و نسخه‌ای از آن را برای «شماره ۱۴» فرستادم و نسخه‌ای نیز در اختیار انتشارات قرار دادم. برای مرحله‌ی انتخاب تصاویر، شیرین بود وقتی شنیدم آقای «۱۰» می‌خواهد شروع کرده و در حال مطالعه‌ی خطبه‌خط متن است. «ن. تو» سه هفته‌ای خوب برای ما بود و با همراهی ایشان، روابط عمومی و دفتر نشر معارف انقلاب که دو برادر فهیم آقایان رضا ساجد و عماد هاشمی مدیریت این مجموعه‌ها را به عهده دارند، بخش تصویری آن‌چه را در اختیار داشتند در اختیار ما قرار دادند. همیشه در آثار جدید نسبت به آثار قبلی با نقد و بررسی کتاب پیشین و همچنین افزایش تجربه قدم‌هایی رو به جلو برداشته‌ایم. این بار همراهی آیت‌الله و این مجموعه‌ها قدم‌های رو به جلوی بیشتری رقم زد.

آقای هاشمی در حاشیه صفحات کتاب نکاتی نوشته بود که در دیداری حضوری درباره آن‌ها گفتگو کردیم. روی باز ایشان و بازگذاشتن دست ما برای قضاوت درباره نکته‌ها به مراحل شیرین این کتاب افزود. گفتند کسان دیگری از اطرافیان خوانده‌اند که نکات آن‌ها نیز به من داده می‌شود اما تصمیم نهایی با مولف خواهد بود.

❑ مهم‌ترین مقطع عمر

نکته‌ای که آقای هاشمی پس از خواندن متن بر آن تاکید داشت درباره بخشی بود که دولت او را روایت می‌کرد. به من گفت که مهم‌ترین مقطع عمرش دوران ریاست‌جمهوری اوست. می‌گوید بسیاری نمی‌دانند کشور در پایان جنگ در چه شرایط وخیمی بود و دولت با چه تنگنایی کشور را از ویرانی‌های جنگ به وضعیت سال ۷۶ رسانده. گفت توشه‌ای که در ذهن دارد تا نزد خدای خویش به جهان پس از مرگ ببرد تلاشش برای سازندگی

در دوران ریاست‌جمهوری است. گفت در کتاب شما در این دوره بیشتر به مسائل سیاسی، اجتماعی و فرهنگی پرداخته شده و سازندگی کشور در این فصل کتاب نمایان نیست و برایم از شیوه کارش گفت. گفتم که محور کارهای ما سیاسی اجتماعی و تا حدودی فرهنگی است و مسائل اقتصادی جز اولویت‌های این کتاب‌ها نیست. هرچند در بخش آماری که هنوز به آیت‌الله نداده بودم به این موضوع می‌پرداختیم و برای او توضیح دادم. پیشنهادی داشت و معتقد بود من اگر خاطرات روزانه‌اش از سال‌های ۷۲ تا ۷۶ را که هنوز منتشر نشده بخوانم می‌توانم بخشی از این فعالیت‌ها را منعکس کنم. شیرین این که تصمیم‌گیری در این باره را هم به من سپرد.

همیشه در استفاده از اسناد غیرآشکار و منتشرنشده وسواس دارم به ویژه آن‌که از طریق و با اراده‌ای در اختیار من قرار گیرد؛ نه به صورت اتفاقی و یا از روی جستجوی شخصی. معتقدم ممکن است اسنادی غیرآشکار وجود داشته باشد که نقض‌کننده‌ی اسنادی است که با اراده در اختیار من قرار گرفته و من به آن دسترسی ندارم به همین دلیل ترجیح می‌دهم از اسناد غیرآشکار استفاده نمایم، مگر آن که ملاک‌هایی داشته باشد و اراده‌ای برای دسترسی من به آن‌ها وجود نداشته باشد. ارزش تاریخی اسناد پس از آشکار و نقدشدن بالا می‌رود و در مرحله اول هرچند احساس جامعه نسبت به آن مثبت است اما ارزش تاریخی زیادی ندارد. با این حال به نتیجه رسیدم که خاطرات روزنوشت حاج‌آقا از این جنس نیست و در آینده نزدیک هم منتشر خواهد شد. متونی است که در آن زمان نوشته شده پس آن‌ها را خواندم و البته با وسواس از آن‌ها استفاده کردم. آقای هاشمی می‌گوید در دوران دولتش به معنای حقیقی کلمه کار کرده و در تمام کشور حضور داشته و این حضور صرف سخنرانی نیست و سفرهای استانی‌اش غالباً سفرهای سنگین کاری و حضوری است. و در پروژه‌های سراسر کشور بوده و بسیاری از پروژه‌های زندگی با حضور و پی‌گیری مصرانه او به سرانجام رسیده است. رخاوات این سال‌ها از این دست سفرها زیاد بود و من معتقد بود استناد زیاد از آن‌ها و روایت آن‌ها برای مخاطب جذابیت زیادی ندارد و به آیت‌الله نیز گفتم بهتر است دوستان و نزدیکان و اهالی نشر حاج‌آقا خود کاری مفصل انجام دهند و من می‌توانم با اشاراتی و برخی آمارها این موضوع را توضیح دهم که شاید برای شما قانع‌کننده نباشد. مشکلی نداشت؛ پذیرفته بود این کتاب روایت ماست و بنا نیست آرزوی دیگران را برآورده کند.

نکاتی که حاج‌آقا در حاشیه نوشته بود همه، نکات مهم و قابل توجه و منصفانه‌ای بود و نکات بسیاری نیز از کسان دیگری که متن را خوانده بودند در اختیارم قرار گرفت. درباره تمام آن‌ها خودمان تصمیم گرفتیم و آن‌ها را که وارد بود منشا اثر قرار دادیم؛ به ویژه نکات آقای هاشمی. بسیاری از نکات به ویژه نکات مفصل دیگران را با وجود احترامی که برایشان قائل بودم وارد ندانستم.

بخش تصویر و گرافیک

گروه تحقیق انتشارات سایان بخش تصویری را مدیریت کردند و حاصل زحمات آنها و همراهی ارزشمند عزیزان روابط عمومی مجتمع تشخیص مصلحت نظام، دفتر نشر معارف انقلاب و انجمن عکاسان انقلاب و دفاع مقدس بخش تصویری کتاب را بسیار قوی‌تر از آثار پیشین کرد. عکس‌هایی که بسیاری از آن‌ها برای اولین بار منتشر می‌شود و حتی در کتاب‌های منتشر شده درباره آقای هاشمی هم منتشر نشده است. جالب است با وجود آن که این کتاب با کتاب روایتی از زندگی و زمانه‌ی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای ۷۵ سال تاریخ مشترک دارد اما به‌ندرت از عکس‌های تکراری استفاده شده همچنین است در نسبت با کتاب‌های دایرةالمعارف مصور تاریخ جنگ ایران و عراق و دایرةالمعارف مصور تاریخ زندگی امام خمینی.

سلمان رئیس‌عبداللهی که پیش‌تر مدیریت هنری کتاب دایرةالمعارف مصور تاریخ زندگی امام خمینی را نیز به‌عهده داشت در این کتاب مدیر هنری است. پیش از آغاز صفحه‌آرایی این کتاب تیم تولید کتاب جلساتی داخلی، «قدت» بویری و هنری آثار پیشین گذاشتند و سلمان نیز «قدم‌ها» رو به جلو کتابی دیدنی‌تر و خواندنی‌تر مقابل‌مان قرار داد.

انتشارات سایان

این روزها انتشارات سایان، ناشر دایرةالمعارف‌های مصور، ۲۴ کتاب دارد که تجربه مدیریت دولتی نشان داده است که برای هر کدام از آن‌ها نیاز به سازمانی عریض و طویل است که نشر سایان از اندکی از این امکانات نیز برخوردار نیست و تاکنون ریالی در مراحل مختلف تولید کتاب غیر از سرمایه‌های شخصی و خصوصی در آن وارد نشده است. درحالی که بسیاری ناشران، چیزی به نام مافیای توزیع و کتابفروشی را بهانه‌ای برای عدم اقبال به کتاب‌هایشان قرار می‌دهند نشر سایان با حرکتی حرفه‌ای در تولید و توزیع توانسته آثار خود را در لیست کتاب‌های پر فروش کتابفروشی‌های متنوع تهران و شهرستان‌ها قرار دهد؛ بدون هر گونه دوپینگ جانبی. با وجود مشکلات فراوان در زمینه‌ی تهیه تصاویر کتاب‌ها حقوق صاحبان عکس را رعایت کرده است و حتی در برخی از کتاب‌ها به معرفی زندگی و آثار برخی از عکاسانی که عکس‌های بیشتری از آن‌ها در کتاب استفاده شده است پرداخته.

اهالی سایان فارغ از دغدغه تقدیر و قدردانی هستند اما اندک توقعی برای کم کردن از کارشکنی‌هایی دارند که ناجوانمردانه این روزها این نشر جوان را در تنگنا قرار داده است و اغلب ریشه در حسادت و کج سلیقگی‌هایی در حوزه فرهنگ، سیاست و امنیت دارد. اوضاع چنان سخت شده که شاید این کتاب آخرین کتاب پیرامون تاریخ جمهوری اسلامی باشد. هرچند از سوی دیگر به‌شدت باور داریم که دایرةالمعارف مصور تاریخ جمهوری اسلامی که اکنون در میانه تحقیقات وسیع آن هستیم

باید توسط گروهی فارغ از دغدغه‌های جناحی و سیاست‌زده و به‌صورت منصفانه انجام شود.

بنا داشتیم در مجموعه شخصیت‌های جمهوری اسلامی برای هر کدام از روسای دولت و جمهور از بازرگان تا روحانی کتابی جداگانه منتشر کنیم اما اکنون با شرایط ایجادشده شاید این روند متوقف شود. هرچند معتقدیم مجموعه‌های دولتی برای تولید چنین آثار با کیفیت و استاندارد ناباور شده‌اند اما سخت منتظر هستیم تا شاهد آثاری باشیم که یارای رقابت در وجوه مختلف با این کتاب‌ها را داشته باشند و قدم در این راه بگذارند.

چه بسیار ساختمان‌های چندین طبقه و بودجه‌های نفتی که معطل است اما ثمری ندارد و صاحبان آن منتظر هستند تا هر کس کاری انجام داد بگویند ما خود در حال انجام آن بودیم و بعد برای آن که کم کاری خود را توجیه کنند در تخریب کار انجام‌شده بکوشند.

پس از انتشار کتاب روایتی از زندگی و زمانه حضرت آیت‌الله خامنه‌ای برخی سایت‌هایی که گرداندگانی خارج‌نشین، ضدانقلاب و ضد جمهوری اسلامی دارند عصبانی شدند؛ به این کتاب و تیراژ و قیمتش تاختند تا کتاب فروش نرود و متأسفانه عده‌ای نیز در داخل برای رفع شبهه‌ی آنان همچون لبه دیگر قیچی با آن‌ها هم‌داستان شدند. بگذاریم که گفتنی در این باره بسیار است و من به‌عنوان نویسنده به دست‌اندرکاران نشر سه ان ادای احترام می‌کنم و آرزو می‌کنم تنگ‌نظری‌ها پایان یابند. شاز را رقم زنند.

فقه‌های کتاب

این کتاب ۵۰۰ صفحه دارد و از تولد آیت‌الله هاشمی رفسنجانی در سال ۱۳۱۳، دره‌نونه، را روایت می‌کند و ترتیب فصل‌های آن چنین است:

فصل اول «روستایی دین» نام دارد که به نام محل تولد هاشمی رفسنجانی اشاره دارد. فصل‌های کودکی، یادگرفتن خواندن و نوشتن و آشپزی با کشاورزی روایت شده است و در ادامه روزگار تحصیل در مدارس دینی ایران یعنی قم روایت می‌شود. هاشمی ۱۰ سال پیوسته به علوم دینی مشغول است و عالمی باسواد می‌شود. در این فصل آغاز فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی و سیاسی او روایت شده. انتشار نشریه پرتیراژ مکتب تشیع از مهم‌ترین بخش‌های زندگی اکبر هاشمی در این فصل است. همچنین در این فصل به ازدواج و خانواده‌اش نیز پرداخته می‌شود. این فصل زندگی او را از تولد تا ۲۷ سالگی روایت می‌کند.

فصل دوم به آغاز همراهی او با نهضتی می‌پردازد که به مقابله با حکومت پادشاهی محمدرضا پهلوی اختصاص دارد. نام این فصل «رویارویی با پهلوی» است. هاشمی رفسنجانی که از ابتدای حضور در شهر قم به‌صورت اتفاقی همسایه آیت‌الله خمینی شده بود؛ هر روز بیشتر شیفته او می‌شد. حالا او از کسانی بود

که آیت‌الله را در اعتراض به حکومت پادشاهی یاری می‌داد. این فصل سه سال پر فراز و نشیب و پرحادثه از این مبارزه و اعتراض را روایت می‌کند. فصلی که با تبعید آیت‌الله خمینی به ترکیه پایان می‌یابد و روزگاری جدید در زندگی هاشمی آغاز می‌شود در حالی که رهبر مبارزه به خارج از ایران تبعید می‌شود. از موضوعات دیگر این فصل انتشار کتاب سرگذشت فلسطین توسط اوست که کتابی بسیار پر مخاطب می‌شود و مورد تقدیر شخصیت‌های دینی و ملی ایران از جمله آیت‌الله خمینی و دکتر محمد مصدق قرار می‌گیرد.

فصل سوم دورانی را روایت می‌کند که آیت‌الله خمینی از سوی حکومت ایران به ترکیه و پس از یک سال به عراق تبعید می‌شود. این فصل «مبارزه طولانی» نام دارد. در این سال‌ها هاشمی و سایر مبارزان به صورت مخفیانه فعالیت‌هایی علیه حکومت پادشاهی پهلوی انجام می‌دهند. حکومتی که بارها اکبر و سایر مبارزان را بازداشت و زندانی کرد. فضای دیکتاتوری ایران در زمان محمد مصدق و پهلوی و خشونت و شکنجه در بازداشتگاه‌ها و زندان‌ها اعتراض مجامع حقوق بشری دنیا را هم در پی داشت اما عجیب‌تر از همه، دید آمریکایی‌ها از حکومت پادشاهی پهلوی بود. سفرها هاشمی به اروپا، آسیا و آمریکا از موضوعات مهم این فصل است. سپس از بازگشت از این سفرها بازداشت می‌شود. این فصل در حدی که به پایان می‌رسد که او به اتهام فعالیت انتقادی علیه حکومت به زندانی سه‌ساله محکوم شده است.

فصل چهارم با نام «پیروزی انقلاب» روایت می‌کند که مردم ایران به مبارزات انقلابی است. مردم ایران با آمدن شاه و راه‌پیمایی‌های هر روزه حکومت شاه را مجبور به آزاد کردن زندانیان سیاسی کردند. هاشمی رفسنجانی نیز در پاییز ۵۷ از زندان آزاد شد. آیت‌الله خمینی که در عراق تبعید بود با درخواست حکومت ایران از این کشور اخراج شد و به پاریس رفت و پیام‌هایش که به ایران می‌رسید مردم ایران را تا سرنگونی حکومت دیکتاتوری پهلوی در خیابان‌ها نگر داشت. در این روزها هاشمی و مبارزان دیگر اعتراضات را سامان‌دهی می‌کردند و شورایی به نام شورای انقلاب تشکیل دادند. اعتراضات مردم که به اوج رسید شاه از ایران گریخت و آیت‌الله خمینی به ایران بازگشت و حکومت پادشاهی را سرنگون کرد و جمهوری اسلامی تشکیل شد. نکته عجیب این ماجرا ناتوانی آمریکایی‌ها از کمک برای حفظ سلطنت متحدشان محمد رضا پهلوی بود.

فصل پنجم روایت زندگی هاشمی در سه سال اول پس از پیروزی انقلاب و تشکیل جمهوری اسلامی است. او و چهار روحانی برجسته دیگر، حزب جمهوری اسلامی را تأسیس کردند و به رقابت سیاسی با سایر گروه‌ها پرداختند. حزب آن‌ها پیروز انتخابات مجلس بود و هاشمی اولین رئیس مجلس پس از انقلاب شد. در این سه سال میان حزب جمهوری اسلامی و گروه‌های سیاسی چپ اختلافات زیادی بود و او یکی از شناخته‌شده‌ترین افراد این دوره بود. او و همفکرانش در رقابت‌های سیاسی دست

بتر را داشتند اما به ناگاه مخالفان آن‌ها دست به اسلحه بردند و به صورت مسلحانه شورش کردند و با ترور و بمب‌گذاری سعی در به دست گرفتن قدرت داشتند. این فصل این سال‌های پرحادثه را روایت می‌کند و «تلاطم انقلابی» نام دارد. بسیاری از دوستان و همفکران هاشمی در این سال‌ها در ترور و بمب‌گذاری گروه‌های چپ و نیروهای مسلح سازمان مجاهدین خلق کشته شدند. همچنین در این فصل آغاز حمله صدام به ایران و شروع یک جنگ طولانی روایت شده است. جنگی که به شدت تحولات سیاسی ایران را نیز تحت تأثیر قرار داد و هاشمی رفسنجانی از اعضای فعال شورای عالی دفاع ایران بود.

فصل ششم «چپ و راست نو» نام دارد. پس از ناآرامی‌های فراوان، جمهوری اسلامی توانست به آشوب معترضان مسلح که گرایش کمونیستی داشتند پایان دهد و روزهای جدیدی را آغاز کند دورانی که در آن آیت‌الله سید علی خامنه‌ای از دوستان و همفکران هاشمی رفسنجانی به ریاست جمهوری رسید. در این دوره گرایش‌های سیاسی جدیدی در جمهوری اسلامی شکل گرفت اما هاشمی در جایگاهی بالاتر از دسته‌بندی‌های سیاسی قرار داشت. او رئیس مجلس بود و پس از مدتی فرماندهی عالی جنگ را نیز به عهده گرفت و مؤثرترین فرد در سیاست خارجی جمهوری اسلامی بود. یکی از موضوعاتی که در این فصل روایت شده ماجرای ارتباط پنهانی ایران و آمریکا است که شهرتی جهانی دارد و در آمریکا به پرونده «ایران گیت» معروف است و در ایران به ماجرای مک‌فارلین. هاشمی رفسنجانی شخص محوری این ماجراست. او در فرماندهی جنگ نیز پیروزی‌های بزرگی را تجربه کرد و هم لحظات تلخ و سختی از جنگ را.

ماجراهای این فصل با پایان جنگ ایران و عراق و درگذشت امام خمینی به پایان می‌رسد. آیت‌الله هاشمی رفسنجانی نقشی مهم در پایان دادن به جنگ داشت و نقشی مهم‌تر در انتخاب رهبر جدید ایران آیت‌الله سید علی خامنه‌ای.

فصل هفتم با نام رئیس دولت به دوران ریاست جمهوری او می‌پردازد. در این فصل اولین رئیس‌جمهور ایران در دوران پس از جنگ شد. در این دوره بسیاری از بخش‌های کشور با مشکلات فراوانی روبه‌رو بود. سیاست نفتی و زیربنایی ایران در سال‌های جنگ آسیب بسیاری دیده بود و مردم بسیاری به دلیل جنگ آوازه و بی‌خانمان شده بودند. فعالیت‌های عمرانی در طی هشت سال جنگ متوقف شده بود. هاشمی کار بسیار سختی در کشور داشت. او و کابینه‌اش در دوران سازندگی تلاش بسیاری انجام دادند تا ایران پس از جنگ را احیا کنند. او دو دوره چهارساله رئیس‌جمهور بود و ایران در این سال‌ها عملکرد بسیار مناسبی در عمران و توسعه داشت. در سدسازی، تأسیسات نفتی و پتروشیمی، صنایع زیربنایی مانند فولاد و سیمان، در استخراج معادن، توسعه مخابراتی و توسعه راه‌های زمینی، هوایی و ریلی عملکرد موفقی داشت. این دوره نیز چالش‌های سیاسی داخلی و جهانی فراوانی پیش روی او و دولت‌اش قرار داشت و فراز و فرود جذاب تمام این وقایع در این فصل روایت شده است. علاوه

فصل دهم فصل پایانی کتاب است و زندگی هاشمی رفسنجانی از سال ۹۲ تا ۹۴ را روایت می‌کند. سال ۹۲ او در آستانه‌ی ۸۰ سالگی بود و ۱۶ سال در معرض حملات و شایعه‌سازی مخالفان قرار

جعفر شیرعلی نیا
آخرین روزهای زمستان ۱۳۹۴
jafarshiralinia@gmail.com

فصل ۱ روستایی در نوق

گاه شمار ۱۳۲۹-۱۳۱۴ ۲۸

هاشمی‌ها
فرزندان حاج هاشم ۳۰
ماه بی‌بی ۳۰
مکتب‌خانه آسید حبیب‌الله ۳۰
معمار کوچک ۳۰
تلاطم جنگ ۳۱

سفر به قم
آموخته‌های بهرمان ۳۲
به سوی قم ۳۲
همخانه اخوان مرعشی ۳۲

در لباس آخوندی
مدرسه خان ۳۴
درس بدون توقف ۳۴
جایزه آیت‌الله ۳۴
دوست املشی ۳۵

در حاشیه سیاست
نهضت دکتر و آیت‌الله ۳۸
جنازه سرگردان ۳۸
روحانی محبوب حزب توده ۴۰

حوزه و سیاست
همسایه حاج آقا روح‌الله ۴۲
شهادت نواب ۴۲
حاج آقا روح‌الله ۴۴
مدرسه حجتیه ۴۴
آشنایی با سیدعلی خامنه‌ای ۴۴

بازداشت در همدان
روزهای تهران ۴۵
سخنرانی دردسرساز ۴۶

ازدواج

بانو عفت مرعشی ۴۸
رونق ماشین‌نویسی ۴۸

دنیای مطبوعات
مکتب اسلام ۵۰
مکتب تشیع ۵۰
تاکتیک پیش‌فروش ۵۲
جهش بزرگ ۵۲
تشکیلات ناخواسته ۵۴
خارج فقه ۵۵

آخرین روزهای آیت‌الله

بول‌طمه ۵۶
آیت‌الله و شاه ۵۶
انزادات نیرسیاسی ۵۷
تلیل اشمنی ۵۷

فصل ۲ رویایی با پهلوی

گاه‌شمار ۱۳۴۳-۱۳۴۰ ۶۲
پس از آیت‌الله
وداع با شکوه ۶۱
جانشین آیت‌الله بروجردی ۶۰
تلخ و شیرین زندگی ۶۰
آمریکایی‌ها و مرجعیت ۶۶

طوفان حاج آقا روح‌الله

اولین اعتراض جمعی ۶۸
شبکه پرنفوذ ۶۸
نبرد دوماهه ۶۹

انقلاب شاهانه

سختی‌های مبارزه ۷۰
سفر شاه به قم ۷۱

زهر چشم

شهدای نوروز ۷۲
فیضیه در خون ۷۲
فیضیه جنگ‌زده ۷۲
شاه‌دوستی و غارتگری ۷۲
روضة فیضیه ۷۳

زیر پرچم

رویارویی تمام‌عیار ۷۴
اعزام به سربازی ۷۴
کافه شمیران ۷۵
پادگان باغ‌شاه ۷۵
ملاقات با شیخ اکبر ۷۵

رهبر سربازان

واقعه حمام ۷۶
رهبر پادگان ۷۶
ملاقات با امام ۷۶
محرم در پادگان ۷۷
عاشورای ۴۲ ۷۸
پانزدهمین روز خرداد ۷۸
گروهان طلبه ۸۱
مرخصی و فرار ۸۱

امام در زندان

جنگ و گریز با افسر پادگان ۸۲
ره‌های سرگردانی ۸۲
با امام ۸۲

برای فلسطین

سفر به نوق ۸۴
بازگشت به قم ۸۵
کتاب پرفروش ۸۵
امام و کتاب فلسطین ۸۶
مبارزه و کتاب فلسطین ۸۶
ساواک و کتاب فلسطین ۸۶
دکتر مصدق و کتاب فلسطین ۸۶

[illegible]

۱۸۴	روزهای پرتلاطم
۱۸۴	درگیری‌های خونین
۱۸۴	شب کودتا
۱۸۴	پیروزی انقلاب

فصل ۵ تلاطم انقلابی

۱۸۸	گاه‌شمار ۱۳۵۷-۱۳۶۰
۱۹۰	روزهای شلوغ
۱۹۰	کابینه موقت
۱۹۱	اولین بار در تلویزیون
۱۹۱	اولین جرثقیل‌ها
۱۹۲	اولین مهمان خارجی
۱۹۳	حزب جمهوری اسلامی
۱۹۳	مذاکره با امام
۱۹۴	موافقت‌ها و مخالفت‌ها
۱۹۵	فعالیت حزبی
۱۹۵	حزب خلق مسلمان
۱۹۸	بحران کردستان
۱۹۸	اعتراض آتشین
۱۹۸	نوروز در کردستان
۱۹۹	مذاکره در سنندج
۱۹۹	شورای ناکام
۲۰۱	جمهوری نوپا
۲۰۱	خست‌وزیر
۲۰۲	فریاد بیت‌الله
۲۰۴	از قذافی تا سادات
۲۰۴	جلود در تهران
۲۰۴	فریاد علیه مصر
۲۰۵	پیام عرفات
۲۰۶	ترور در خانه
۲۰۶	شهادت مطهری
۲۰۶	آقا جلال

فصل ۴ پیروزی انقلاب

۱۶۰	گاه‌شمار ۱۳۵۶-۱۳۵۷
۱۶۲	شعله‌های ناگهان
۱۶۲	مبارزه بی‌فایده
۱۶۲	سکوت ترسناک
۱۶۲	درگذشت مصطفی خمینی
۱۶۵	سخنرانی‌های نجف
۱۶۶	چهل‌هم‌های خونین
۱۶۶	چله اعتراض
۱۶۶	عید فطر سال ۵۷
۱۶۷	۱۷ شهریور، میدان ژاله
۱۶۸	ب. عجیب
۱۶۸	ازادی از زندان
۱۶۹	رای انقلاب
۱۷۰	دیدار با رئیس ساواک
۱۷۰	از پایتخت تا تهران
۱۷۱	صدای انقلاب
۱۷۱	روحانیت مبارز
۱۷۲	سفر به جنوب
۱۷۲	عاشورای ۵۷
۱۷۲	بختیار
۱۷۲	کمیته سوخت
۱۷۱	سفر به جنوب
۱۷۱	سخنرانی مشکل‌گشا
۱۷۶	شاه رفت، امام آمد
۱۷۶	شاه رفت
۱۷۶	چالش با بختیار
۱۷۶	چالش برای بیانیه
۱۷۶	تصمیم اساسی
۱۷۷	تحصن در دانشگاه
۱۷۸	امام در تهران
۱۸۰	دیدار با امام
۱۸۰	دولت موقت
۱۸۲	حکم نخست‌وزیری

۱۴۱	دلایلی برای سفر
-----	-----------------

۱۴۲	از ژاپن تا نجف
۱۴۲	سفر آسیایی
۱۴۲	توقف در پاکستان
۱۴۲	سفر به سوریه
۱۴۲	دیدار در بلژیک
۱۴۲	سفر به عراق
۱۴۴	دیدار با امام
۱۴۴	دعای امام
۱۴۵	گفتگو با حاج آقا مصطفی

۱۴۶	سفر به آمریکا
۱۴۶	در اروپا
۱۴۷	روزهای سفر به آمریکا
۱۴۷	ایالت‌گردی
۱۴۷	بازدید از هالیوود

۱۴۹	بازگشت و بازداشت
۱۴۹	بازگشت به وطن
۱۴۹	بازداشت و زندان
۱۴۹	بازجویی و شکنجه
۱۵۰	همنشین قرآن
۱۵۰	زندان اوین
۱۵۱	بند علما
۱۵۲	سختی‌های اوین
۱۵۲	تفسیر قرآن

۱۵۴	نشانه‌های تغییر
۱۵۴	تسلط شاهانه
۱۵۴	ملاقات با زجو و زندانی
۱۵۵	آزادی‌های سیاسی
۱۵۵	نقدی بر کتاب پیمان
۱۵۵	روش رنالیسم در زندان
۱۵۶	مرگ مشکوک دکتر شریعتی
۱۵۶	مطهری و شریعتی

۲۶۱	جنگ در دو جبهه	۲۳۱	نگرانی در حزب	۲۰۷	نزدیک‌ترین به امام
۲۶۱	۱۷ شهریور ماه ۵۹	۲۳۲	قلب پرفشار	۲۰۷	تغییر در شورای انقلاب
۲۶۲	پاسخ به رئیس‌جمهور	۲۳۳	انتخابات ریاست‌جمهوری	۲۰۸	علیه آمریکا
۲۶۲	از مرز تا مجلس	۲۳۳	تنفیذ بیمارستانی	۲۰۸	مهمان ناخوانده
۲۶۳	لغو قرارداد الجزایر	۲۳۶	آیت‌الله منتظری	۲۰۸	بیمارستان شهدای تجریش
۲۶۴	حمله هوایی			۲۰۹	فرقه فرقان
۲۶۵	دیدار با عرفات	۲۳۷	انتخابات مجلس		
۲۶۶	دیدار با سفیر شوروی	۲۳۷	همراهی با رئیس‌جمهور	۲۱۳	چالش موقت
۲۶۶	شورای عالی دفاع	۲۳۷	اختلافات مجلسی	۲۱۳	ناهماهنگی‌ها
۲۶۸	عملیات ۲۳ مهر	۲۳۸	شبیه مشروطه	۲۱۴	روحانیون در معاونت وزرا
۲۶۸	پیام سازمان ملل	۲۳۹	روزهای تهمت	۲۱۵	خبرگان قانون اساسی
۲۶۸	طرحی برای گروگان‌ها	۲۳۹	پیروزی در انتخابات مجلس	۲۱۶	پشیمانی دیرهنگام
				۲۱۷	هواپیماهای اف ۱۴
۲۷۰	سفر عربی	۲۴۲	کمیته حقیقت‌یاب	۲۱۸	ولایت فقیه
۲۷۰	الجزایر	۲۴۲	یان سال پرا التهاب	۲۱۰	انحلال خبرگان ممنوع!
۲۷۰	لیبی	۲۴۲	نه ر...	۲۰۸	در سوگ طالبانی
۲۷۰	سوریه	۲۴۳	مسئله رشن		
۲۷۸	وزارتخانه‌های بی‌وزیر	۲۴۳	دستگاه ج...	۲۲۰	آبان شلوغ
۲۷۱	لبنان	۲۴۸	اعتراض و درگیری	۲۲۰	حاجیان متفاوت
		۲۴۹	واقعه طبرس	۲۲۱	خانه خدا
		۲۵۰	وقایع مشکوک	۲۲۱	تسخیر سفارت
۲۷۴	اختلافات بی‌پایان	۲۵۲	کرسی ریاست	۲۲۲	پایان دولت موقت
۲۷۴	یادداشت‌های دردسرساز	۲۵۲	اولین مجلس	۲۲۲	در وزارت کشور
۲۷۴	اختلافات تمام‌نشدنی	۲۵۰	چالش اعتبارنامه‌ها	۲۲۴	قانون اساسی
۲۷۴	تظاهرات ممنوع!	۲۵۴	تفاهنامه یک روزه	۲۲۴	افشاگران
۲۷۸	وزارتخانه‌های بی‌وزیر	۲۵۴	تفاهمی دیگر	۲۲۴	تندروی دولیه
۲۷۸	شکست در هویزه	۲۵۴	آغازی بر یک پایان		
۲۷۸	پروزی ناپایدار	۲۵۶	کودتای نقاب	۲۲۶	هوادران آیت‌الله
۲۸۲	روضة‌های سیاسی	۲۵۷	دیدار با امام	۲۲۶	اعتراض به قانون
۲۸۲	نام رییس‌جمهور			۲۲۶	امام در خانه آیت‌الله
۲۸۲	درباره اولاف پالمه			۲۲۸	دیدار با آیت‌الله
				۲۲۸	انحلال حزب خلق مسلمان
۲۸۴	نامه‌نگاری با رهبر	۲۵۸	چالش انتخاب نخست‌وزیر		
۲۸۴	نامه مهم	۲۵۸	رئیس قانونگذاری	۲۳۰	در تدارک ریاست‌جمهوری
۲۸۴	فرازهای نامه	۲۵۸	نخست‌وزیری حاج احمد	۲۳۰	دیدگاه جدید
۲۸۵	چماقداران اسفند	۲۶۰	محمدعلی رجایی	۲۳۰	ریاست‌جمهوری بهشتی ممنوع!
۲۸۹	۱۴ اسفند خونین	۲۶۰	چالش کابینه	۲۳۱	جلال‌الدین فارسی
۲۸۹	بازتاب واقعه دانشگاه	۲۶۰	نامه به امام	۲۳۱	دیدگاه جامعه روحانیت
۲۹۰	نامه‌ای از بهشتی				

۴۷۰	پایان حزب	۴۳۸	همدلی در زمستان	۴۰۵	خشکه مقدس ها
۴۷۰	نامه تاریخی	۴۴۰	پیروزی بزرگ	۴۰۶	جنگ در جنگ
۴۷۰	جزئیاتی از نامه	۴۴۰	سیاست جدید	۴۰۸	طرح ناتمام جنگی
۴۷۲	اختلافات بی پایان	۴۴۲	مکفارلین در تهران	۴۰۸	مخالفت با محسن رضایی
۴۷۲	نامه به امام	۴۴۲	بهار شیرین	۴۰۸	مخالفتان سپاهی
۴۷۴	جنگ در دریا	۴۴۲	اندیشه پیروزی بزرگ	۴۰۹	درهای باز در سیاست خارجی
۴۷۴	جنگ دریایی	۴۴۲	فریاد برای هیچ	۴۱۰	عملیات ضروری
۴۷۵	واکنش ایران	۴۴۳	صلح ممنوع!	۴۱۰	عملیات در فشار
۴۷۵	روس های گرفتار	۴۴۳	مسافران مهرآباد	۴۱۳	عملیات بدر
۴۷۶	امداد غیبی	۴۴۳	مذاکره در هتل	۴۱۳	پس از بدر
۴۷۶	قطعه نامه ۵۹۸	۴۴۴	پایان تلخ	۴۱۴	مخالفت با جنگ
۴۷۷	اقتصاد در تنگنا	۴۴۶	کافران سپاهی	۴۱۷	روزهای نو در سیاست خارجی
۴۷۷	فاجعه در اسکورت	۴۴۶	بو	۴۱۷	سهل گیری در روابط خارجی
۴۷۸	فاجعه در حج	۴۴۶	جایگاه لژیک	۴۱۷	رایزنی های بین المللی
۴۷۸	چالشی با خبرنگار «ان بی سی»	۴۴۷	بدار! عمو	۴۱۷	هواپیمای TWA
۴۸۰	فرمان جهاد	۴۴۷	آیه خدای رشد	۴۱۸	رهبر صحرانشین
۴۸۰	دریای طوفانی	۴۴۸	افشای ماجرا	۴۱۹	در سوریه
۴۸۲	تغییر جبهه	۴۴۸	خبر مهم	۴۲۰	شرق دور
۴۸۳	مذاکره برای تغییر	۴۵۱	نامه هشت امضای	۴۲۰	ژاپن دوست داشتنی
۴۸۳	مردان جدید	۴۵۳	بحث ممنوع!	۴۲۶	حاشیه های انتخابات ریاست جمهوری
۴۸۴	ادامه جنگ ممنوع!	۴۵۴	بیت در درس ساز	۴۲۶	رئیس جمهور اجباری
۴۸۴	مذاکرات فشرده	۴۵۴	خانه مشکوک	۴۲۶	رد صلاحیت بازرگان
۴۸۵	انشعاب در روحانیت	۴۵۴	سید عزیز منتظری	۴۲۷	کاندیدای پرسرو صدا
۴۸۵	درگیری های فقهی	۴۵۴	اعترافات	۴۲۷	نخست وزیر اجباری
۴۸۶	چالش به چالشی	۴۵۷	آتش و تردید	۴۲۷	دفاع از رئیس جمهور
۴۸۶	مهترانی	۴۵۷	سال سرنوشت	۴۲۹	۹۹ نفر
۴۸۶	حاج احمد	۴۵۷	انتقام آمریکایی	۴۳۱	دردسره های کابینه
۴۸۷	معاینه شخصیت مصلحت	۴۵۷	عملیات لو رفته	۴۳۱	کابینه چپ
۴۸۷	انشعاب در روحانیت	۴۵۹	تصمیم گیری سخت	۴۳۳	قائم مقامی آیت الله
۴۸۹	مجمع پیروز	۴۶۰	جلسات فشرده	۴۳۴	مذاکره و جنگ
۴۹۲	تنگنای اقتصاد و جنگ	۴۶۰	رنج تردید	۴۳۴	تصمیم آمریکایی
۴۹۲	شرایط سخت اقتصاد	۴۶۴	کر بلای ۵	۴۳۵	کانال منوچهر
۴۹۲	تلخ و شیرین جنگ	۴۶۸	خسارت بزرگ	۴۳۶	در تدارک عملیات بزرگ
۴۹۴	تردید	۴۶۹	نامه مهم سپاه	۴۳۷	عملیات عبور
۴۹۴	فتح حلبچه				

۵۴۹	ادغام ممنوع!
۵۵۱	گسترش سپاه
۵۵۱	تفکیک ماموریت‌ها
۵۵۲	سفر به شوروی
۵۵۳	توافقات مهم
۵۵۳	در تدارک ریاست جمهوری

فصل ۷ رئیس دولت

۵۵۶	گاه‌شمار ۱۳۶۸-۱۳۷۶
۵۶۰	انتخاب پنجم
۵۶۰	برنامه توسعه
۵۶۱	انتخابات پنجم
۵۶۱	سران قوا
۵۶۲	محمد یزدی

۵۶۴	تمام مردان رئیس جمهور
۵۶۴	تیم اقتصادی
۵۶۴	اعضای جدید
۵۶۵	رای اعتماد

۵۷۰	روزگار نو
۵۷۰	وضعیت خراب
۵۷۰	برنامه دردرس‌ساز
۵۷۳	اشتباه در شعار
۵۷۳	چالش جمعه
۵۷۳	سیر سنگلاخ
۵۷۴	رو با چپ
۵۷۴	منه آمریکا
۵۷۵	مساله دردرس‌ساز
۵۷۶	روزگار نو
۵۷۷	رهبری علیه مذاکره
۵۷۷	تعامل با آمریکا
۵۷۷	دبه آمریکایی‌ها

۵۸۲	نیکلای چائوشسکو
۵۸۲	اعتراض در اروپای شرقی
۵۸۲	اعتراض جناح چپ

۵۲۴	نکات مهم بازسازی
۵۲۵	آرامش و چالش با غرب
۵۲۵	تعامل با غرب
۵۲۶	توقف سخنرانی
۵۲۶	پیام‌های بلند
۵۲۷	حکم ارتداد
۵۲۸	تفاوت دیدگاه
۵۲۹	منشور روحانیت

۵۳۲	پایان قائم مقامی
۵۳۲	منتقد جنجالی
۵۳۲	چالش نوروزی
۵۳۳	سه با امام
۵۳۵	اصلاح قانون اساسی

۵۳۶	خدا حافظ م
۵۳۶	سرطان مده
۵۳۶	زیر تیغ
۵۳۷	ملاقات‌های آخر
۵۳۷	با خامنه‌ای متحد
۵۳۹	گریه در سکوت

۵۴۲	رهبر جدید
۵۴۲	جلسه سرنوشت‌ساز
۵۴۲	رای گیری
۵۴۲	مخالف رهبری
۵۴۵	رهبر جدید

۵۴۶	پس از امام
۵۴۶	آرامش و نگرانی
۵۴۷	هماهنگی با دوست دیرینه
۵۴۷	احمد خمینی
۵۴۸	علما و مراجع تقلید
۵۴۸	آیت الله منتظری

۵۴۹	خدا حافظی با مجلس
۵۴۹	انحلال ممنوع!

۴۹۸	حرکت معکوس
۴۹۸	فریب بزرگ

۵۰۰	جام زهر
۵۰۰	نشانه‌های نادیده
۵۰۱	سقوط فاو
۵۰۱	حمله به سکوها نفتی
۵۰۲	بحران در جبهه ایران
۵۰۲	روزهای تلخ و سخت
۵۰۳	دعای سیاسی
۵۰۳	سقوط شلمچه
۵۰۴	فرماندهی کل
۵۰۵	عملیات بیت المقدس ۷
۵۰۶	نامه‌هایی برای اتمام جنگ
۵۰۶	نامه محسن
۵۰۷	سقوط و سقوط
۵۰۸	سقوط جزایر
۵۰۹	ایستادگی تا آخرین نفر
۵۱۰	سقوط دهلران
۵۱۰	رایزنی‌های آخر
۵۱۰	توجیه دیگران
۵۱۲	حاشیه‌های جلسه

۵۱۴	جنگ بی پایان
۵۱۴	حمله سراسری
۵۱۵	سفر به جبهه
۵۱۵	جنگ با منافقین
۵۱۵	شلوغی در شهر خلوت
۵۱۶	خروج ممنوع!
۵۱۸	عملیات مرصاد
۵۱۹	طرح نیمه تمام

۵۲۱	روزهای بدون جنگ
۵۲۱	ابهام و تردید
۵۲۱	از چپ به راست
۵۲۱	دیدگاه امام
۵۲۲	ناگهان استعفا
۵۲۳	دستورات مهم

دیدگاه هاشمی ۵۸۳

نامه‌های دشمن
 ۵۸۴ زلزله در بهار ۶۹
 ۵۸۴ نامه‌ای از صدام
 ۵۸۶ نامه‌هایی دیگر
 ۵۸۶ دیدار بدون دبیرکل
 ۵۸۶ تقاضای دیدار
 ۵۸۷ حمله ناگهانی
 ۵۸۷ پاسخی به تهدید
 ۵۸۸ صدام تسلیم شد

انتخابات و اختلافات
 ۵۹۰ صلاحیت و اجتهاد
 ۹۰ تأیید صلاحیت‌ها
 ۵۹۱ استیضاح فاضل
 ۵۹۲ خواستار اتحاد با صدام
 ۵۹۳ تولد روزنامه سلام
 ۵۹۳ چالش روابط خارجی

تلاطم همسایگان
 ۵۹۵ آوارگان عراقی
 ۵۹۵ امیرالحاج موقت
 ۵۹۶ سفر به ترکیه
 ۵۹۷ فروپاشی ابرقدرت شرق
 ۵۹۷ کنفرانس مادرید
 ۵۹۸ رویارویی با چپ‌ها
 ۵۹۸ سفر به سنگال
 ۶۰۰ سخنران پرتوپرداز
 ۶۰۱ سفر به سودان
 ۶۰۱ سیاست و بی‌منطق
 ۶۰۴ پایان سال ۷۰

خدا حافظی با چپ
 ۶۰۶ بهار انتخاباتی
 ۶۰۷ در کشاکش رد صلاحیت‌ها
 ۶۰۸ تاریخ برعکس تکرار شد
 ۶۰۸ مجمع خستگان

نتیجه انتخابات ۶۰۹
 دیدگاه هاشمی ۶۰۹
 مرکز استراتژیک ۶۱۰
 نارضایتی دو طرفه ۶۱۱

چالش نامحسوس
 ۶۱۴ از تهاجم تا شبیخون
 ۶۱۴ نارضایتی ارشاد
 ۶۱۵ هاشمی و خاتمی
 ۶۱۶ ارشاد در فشار
 ۶۱۷ شبیخون فرهنگی
 ۶۱۷ پایان ارشاد
 ۶۱۸ تجمل‌گرایی مدیران
 ۶۱۸ دیدگاه رئیس‌جمهور
 ۶۱۹ تفکر دیدگاه
 ۶۱۹ بهانه‌ها - تغییر
 ۶۲۰ رهبری - ام
 ۶۲۰ اشرفی - ع
 ۶۲۰ تذکران - رما
 ۶۲۰ شهرداری تهران

سفرهای استانی
 ۶۲۴ نمونه‌هایی از سفرهای سال ۱۳۶۸
 ۶۲۴ نمونه‌هایی از سفرهای سال ۱۳۶۹
 ۶۲۶ نمونه‌هایی از سفرهای سال ۱۳۷۰
 ۶۲۸ نمونه‌هایی از سفرهای سال ۱۳۷۱
 ۶۲۸ نمونه‌هایی از سفرهای سال ۱۳۷۲

انتخاب ششم
 ۶۳۶ کاندیداها
 ۶۳۷ حرکت از راست، راهنما به چپ
 ۶۳۷ فیلم تبلیغاتی توکلی
 ۶۳۸ رای‌های توکلی
 ۶۳۸ تحلیل هاشمی

راست پر فشار
 ۶۴۰ مجلس چهارم
 ۶۴۰ کابینه جدید

ترکیب کابینه ۶۴۱
 مدیر جدید در صداوسیما ۶۴۲
 رئیس جدید ۶۴۲
 تیراندازی در حرم ۶۴۳

تعدیل در اغما
 ۶۴۴ مجلس دگرگون
 ۶۴۴ بحث‌های نابجا
 ۶۴۵ منتقدین راست
 ۶۴۶ هدمندی ممنوع!
 ۶۴۷ مدیریت غلط
 ۶۴۸ مشکلات خصوصی‌سازی
 ۶۴۹ رانت اطلاعاتی
 ۶۴۹ بدهی‌های سنگین
 ۶۵۰ انتقاد از راست و چپ
 ۶۵۰ اوج فشار
 ۶۵۲ بازگشت از تعدیل
 ۶۵۳ تصمیمات جدید
 ۶۵۳ روزهای بدون تعدیل
 ۶۵۴ اشتباهات استراتژیک
 ۶۵۵ ادامه فشار
 ۶۵۵ برنامه مخلوط
 ۶۵۶ رئیس‌جمهور ایرانی
 ۶۵۶ رفاقت با رهبری
 ۶۵۶ پایان تلخ سال سخت

فرهنگ و امنیت
 ۶۵۸ قتل‌انداز حزب‌الله
 ۶۶۰ چالش‌های دانشگاهی
 ۶۶۱ داد و ستد درش
 ۶۶۲ دوت گرفتار
 ۶۶۳ دیدگاه‌های متفاوت
 ۶۶۴ برنامه هویت
 ۶۶۵ بازداشتگاه وزارت اطلاعات
 ۶۶۵ وزارت فلاحیان
 ۶۶۵ فرج سرکوهی
 ۶۶۶ در دسرهای وزارت اطلاعات

۷۵۵	دیدگاه هاشمی
۷۵۵	توقیف جمعی

۷۵۶	آراء خاتمی
۷۵۶	کناره سیاست
۷۵۷	هاشمی و انتخابات
۷۵۷	دوباره خاتمی

۷۵۹	کابینه نو
۷۵۹	یاران خاتمی
۷۵۹	روزهای آرام
۷۶۰	نماز جمعه

۷۶۱	جهان در جنگ
۷۶۲	انفجار، قدرت و سرعت
۷۶۲	تحلیل هاشمی
۷۶۴	حمله به افغانستان
۷۶۴	کشتار در فلسطین
۷۶۶	رفراندوم در فلسطین
۷۶۶	جام زهر
۷۶۸	دیدگاه متفاوت
۷۶۸	دیدگاه هاشمی
۷۶۸	ظهور احمدی نژاد
۷۶۸	سقوط صدام
۷۶۸	چشم انداز ۲۰ ساله

۷۷۰	پرونده باز
۷۷۰	بحران هسته ای
۷۷۰	اوج تبلیغات
۷۷۱	شیخ دیپلمات
۷۷۱	آخرین چالش مجلس
۷۷۳	اگر هاشمی بود
۷۷۳	مجلس هفتم
۷۷۳	پایان اصلاحات
۷۷۴	توافقنامه پاریس
۷۷۴	تعلیق ممنوع!
۷۷۵	تصمیم نهایی

۷۷۶	هاشمی ۸۴
۷۷۶	هاشمی مدل ۲۰۰۵
۷۷۶	بدرفتاری سیاسی
۷۷۷	مجلس ششم
۷۷۷	قدرت یا احساس قدرت
۷۷۸	تندروی های تاریخی
۷۷۸	تفاوت هاشمی و خاتمی
۷۷۸	فرج سرکوهی
۷۸۰	و دیگران
۷۸۰	عبدالله نوری
۷۸۰	تحزب و هاشمی
۷۸۱	گله از کارگزاران
۷۸۱	پایان

۷۸۴	دولت محمود
۷۸۴	دشمن ۱۱-۱۳۸۴
۷۸۶	انتخاب سخت
۷۸۶	دیدگاه رهبر
۷۸۶	حسن روحانی و انتخابات
۷۸۷	نامزدهای ریاست جمهوری
۷۸۷	اصلاح طلبان و هاشمی
۷۸۸	اصولگرایان و هاشمی
۷۸۸	ثبت نام در انتخابات
۷۸۹	تصمیم نهایی
۷۸۹	مشورت با رهبری

۷۹۰	رقابت انتخاباتی
۷۹۰	معادله جدید
۷۹۰	رقابت تبلیغاتی
۷۹۲	جامعه مدرسین
۷۹۲	فیلم نامرغوب
۷۹۲	نتایج دور اول انتخابات
۷۹۲	اولین انتخابات دو مرحله ای
۷۹۳	اعتراض علیه تخریب
۷۹۴	اعتراض به آیت الله
۷۹۴	نتیجه انتخابات ۸۴

۷۹۴	تخلف انتخاباتی
۷۹۴	خبرهایی از گوشه و کنار
۷۹۶	ناراضی از خاتمی
۷۹۶	رهبری و هاشمی

۷۹۷	کابینه نو
۷۹۷	اصل تغییر
۷۹۷	ادامه اصلاحات
۷۹۷	کابینه دکتر
۷۹۸	انتقاد خصوصی

۸۰۰	سفر به عربستان
۸۰۰	فرودگاه جده
۸۰۰	مهمانی خصوصی
۸۰۲	نیویورک و احمدی نژاد
۸۰۳	نامه جنجالی
۸۰۴	فرماندهان نظامی
۸۰۴	دیدگاه رهبری

۸۰۵	مخالفت در سکوت
۸۰۵	همکاری ممنوع!
۸۰۵	خبر تفرقه افکن
۸۰۵	تعامل خفیف
۸۰۸	دولت و رهبری
۸۰۸	دل نگران رهبری

۸۰۹	ضرورت واجب
۸۰۹	فشار انتخاباتی
۸۰۹	دکتر و آیت الله مصباح
۸۱۱	رهبری و انتخابات خبرگان
۸۱۲	احمدی نژاد و انتخابات خبرگان
۸۱۲	نفر اول خبرگان
۸۱۲	هاشمی و رهبری

۸۱۴	چالش دانشگاه آزاد
۸۱۴	رئیس جمهور و دانشگاه آزاد
۸۱۴	دانشگاه هاشمی
۸۱۵	پایان موقت

۸۵۸	جنای نیستم	۸۳۶	مناقشه در مناظره	۸۱۸	دوست عربی
۸۵۹	پیشنهاد	۸۳۶	پربیننده‌ترین	۸۲۰	دیپلماسی فریاد
۸۵۹	معیار قانون است	۸۳۷	سخنرانی حرم	۸۲۰	صدای بلند
۸۶۰	باید با هم حرف بزنیم	۸۳۸	گفتگوی آیت‌الله و دکتر	۸۲۰	سیاست هسته‌ای
۸۶۰	کارهای دیگری که باید بکنیم	۸۳۸	واکنش محمود	۸۲۱	دبیر جدید
۸۶۰	می‌توانیم بر بحران غلبه کنیم	۸۳۸	رقابت خیابانی	۸۲۱	روزهایی در حاشیه
۸۶۰	اعتراض نایب‌رئیس	۸۳۹	نامه بدون سلام	۸۲۲	اجتهاد
۸۶۰	موافقان	۸۴۰	متن نامه	۸۲۲	مطالبات رهبری
۸۶۱	علی اکبر پرورش	۸۴۱	واکنش رهبری	۸۲۳	برای رهبری، مخالف رهبری
۸۶۱	رهبری و هاشمی	۸۴۱	نامه پالیزدار		
		۸۴۲	پیامک‌های دروغ	۸۲۴	انتقاد در سکوت
۸۶۲	فضای تاریک	۸۴۴	همسر احساساتی	۸۲۴	مخالف سکوت
۸۶۲	هاشمی در تیررس	۸۴۴	پیروزی‌های نارس	۸۲۴	گفتگوی چالشی با رئیس
۸۶۲	پایان نماز جمعه‌ها	۸۴۴	راضی	۸۲۵	می‌خواهند علما را گردن بزنند
۸۶۲	واکنش هاشمی	۸۴۵	هنرمند حساس	۸۲۴	سیاه، خاکستری نه
۸۶۳	واکنش‌هایی به تخریب	۸۴۵	نگار ناراحت	۸۲۵	سال پایانی دولت
۸۶۳	حمایت از هاشمی			۸۲۵	هاشمی و رهبری
		۸۴۶	شعاع‌های اخلاقی	۸۲۷	همراه دور
۸۶۶	طرحی برای وحدت	۸۴۶	بحث انتخابات در جمع	۸۲۸	پدیده مشایی
۸۶۶	دولت دهم	۸۴۶	روایت حداد	۸۲۹	دولت وحدت ملی
۸۶۷	در جستجوی وحدت	۸۴۸	جلسه حاشیه‌ساز	۸۳۰	مجلس هشتم و دولت
۸۶۷	اعتراض خبرگان	۸۵۰	دیدار موسوی و رهبری	۸۳۰	انجمن حجتیه و جریان‌ات جدید
۸۶۷	بیانیه پایانی اجلاس	۸۵۰	رهبری و اعترافات	۸۳۰	فضای انتخاباتی
		۸۵۰	تلویزیون داخلی اما بیگانه		
۸۶۸	گفتگوی چالشی	۸۵۱	خطبه‌های تاریخی	۸۳۱	فلسطین در خون
۸۶۸	سش‌هایی تاریخی	۸۵۱	رهبری و نمایندگان نامردها	۸۳۱	جنگ ۲۲ روزه
۸۶۸	سش‌های آمریکا	۸۵۲	خطبه‌های ۲۹ خرداد		
۸۶۹	سش‌های هیلاری	۸۵۴	اختلاف با هاشمی	۸۳۲	زیارت و سیاست
۸۶۹	سش‌های هاشمی	۸۵۴	درباره تقلب	۸۳۲	کاخ صدام
۸۶۹	پرسش‌های دانشجویی	۸۵۴	واکنش هاشمی	۸۳۲	زیارت
۸۷۰	پاسخ‌های هاشمی	۸۵۴	نماز جمعه ۲۶ تیرماه	۸۳۲	دیدار با علما
۸۷۲	چالش دوباره	۸۵۵	سخنان هاشمی		
۸۷۲	تحلیل هاشمی	۸۵۶	چه می‌خواهم بگویم	۸۳۴	اعتراض و فتنه
۸۷۲	آیت‌الله یزدی	۸۵۶	تفرقه ممنوع!	۸۳۴	شایعه تقلب
۸۷۲	دعا برای یزدی	۸۵۷	حوادث روز	۸۳۴	هاشمی و کاندیدها
۸۷۲	تک آخر	۸۵۷	کاش دچار این مشکلات نمی‌شدیم	۸۳۴	ماجرای خاتمی
۸۷۳	جوابی از دل تاریخ	۸۵۸	مردم دو گروه شدند	۸۳۵	وحدت غیر ملی
۸۷۳	پادرمیانی خاتمی			۸۳۶	داغ داغ

۹۱۹	پایان پرونده فرزند
۹۱۹	مهدی در زندان اوین
۹۲۰	انتخابات سرنوشت ساز
۹۲۰	۸۱ سالگی
۹۲۰	هم خدمت کردم و هم خطا
۹۲۳	آخرین انتخاب
۹۲۲	هاشمی می آید
۹۲۲	رهبری شورایی
۹۲۲	حمله به رهبری شورایی
۹۲۳	ثبت نام در خبرگان
۹۲۳	اجرای توافق پایان تحریم
۹۲۴	چالشی با شورای نگهبان
۹۲۶	سخنان آتشین در مهرآباد
۹۲۷	سال های دور از تلویزیون
۹۲۷	بازی انگلیسی
۹۲۸	روز قدر
۹۲۹	شگفتی در تهران
۹۳۰	آخرین روزهای زمستان

۹۳۳

پیوست

پینوشته ها
منابع
نمایه
ایه عکس و عکاس
چکیده عربی
چکیده فرانسه
چکیده انگلیسی

۸۹۵	سرد و گرم مناظره
۸۹۵	تکاپوی اصولگرایان
۸۹۸	انتخاب روحانی
۹۰۰	روزهای نو
۹۰۰	کابینه نو و قدیمی
۹۰۰	سفر نیویورک
۹۰۱	توافق ژنو

۹۰۴	دوستان و دشمنان
۹۰۴	هاشمی و دولت روحانی
۹۰۴	ملاقات با رهبری
۹۰۴	منطقه پر آشوب
۹۰۶	دیدار پراحساس

۹۰۸	چه هاشمی
۹۰۸	ج. بی. ای سید محمد
۹۰۸	مکرم، وعش شناس
۹۰۸	استاد از آ. ده
۹۰۹	ضدضربه
۹۰۹	انتقاد از رو. انی

۹۱۰	ریاست خبرگان
۹۱۰	پرونده قدیمی
۹۱۰	ریاست خبرگان
۹۱۰	سکوت ادامه دار

۹۱۳	سال انتخابات
۹۱۰	بیانیه لوزان
۹۱۳	بانوی انقلاب
۹۱۳	فقیه زمان شناس
۹۱۴	کشمکش سیاسی
۹۱۵	خرداد شلوغ
۹۱۶	تحریر امام ممنوع!
۹۱۷	مذاکرات فشرده

۹۱۸	توافق بزرگ
۹۱۸	مذاکره در رمضان
۹۱۸	کاندیداتوری زود هنگام

۸۷۴	پایان التهاب
۸۷۴	اعتراض عاشورایی
۸۷۴	هاشمی و نهم دی
۸۷۴	حصر موسوی و کروبی
۸۷۵	فجر ۸۸
۸۷۵	پایان سال تلخ

۸۷۸	اصول به هم ریخته
۸۷۸	یارانه های طولانی
۸۷۸	تقابل اصولی
۸۷۹	سنگالیزاسیون
۸۸۰	وقف دانشگاه آزاد
۸۸۱	پایان ریاست بر خبرگان
۸۸۲	رقابت آیت الله ها

۸۸۳	اخلاق در محاق
۸۸۳	دل های خون
۸۸۳	برکناری ناگهانی
۸۸۳	روایت آقا تهرانی
۸۸۳	روایت یزدی
۸۸۳	دیدگاه هاشمی
۸۸۴	بازگشت احمدی نژاد
۸۸۴	دو سال پرحاشیه
۸۸۴	لج و لجبازی
۸۸۴	استیضاح تلخ
۸۸۶	حادثه در قم
۸۸۶	اصل و حاشیه

نرمش قهرمانانه

فصل ۱۰

۸۹۰	گاه شمار ۱۳۹۲-۱۳۹۴
۸۹۲	پیر سیاست
۸۹۲	سال حماسه
۸۹۲	شیخ حسن
۸۹۲	ثبت نام خبر ساز
۸۹۴	رد صلاحیت تاریخی
۸۹۴	آخرین تلاش های رئیس جمهور
۸۹۵	هشت نامزد

